

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «ПОРТФОЛІО» У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»

©Тіманюк В.М.¹, ©Тіманюк І.В.²

*Українська інженерно-педагогічна академія¹
Національний фармацевтичний університет²*

Інформація про авторів:

Тіманюк Валерія Миколаївна: ORCID 0000-0001-8473-5669; Timanjuk2010@rambler.ru; Кандидат фармацевтичних наук; доцент кафедри креативної педагогіки і інтелектуальної власності; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська 16, м. Харків, 61003, Україна

Тіманюк Ірина Володимирівна: ORCID 0000-0003-3569-0323; Timanjuk@rambler.ru; Кандидат фармацевтичних наук; доцент кафедри фармацевтичного маркетингу та менеджменту; Національний фармацевтичний університет; вул. Пушкінська 53, м. Харків, 61002, Україна

Стаття присвячена використанню інноваційного методу «Портфоліо» в освітньому процесі, а саме при підготовці фахівців у галузі інтелектуальної власності. в контексті переходу до компетентнісного підходу. Розглянуто новий варіант моделі «Портфоліо» – портфоліо розвитку професійних компетенцій (ПРПК), в якому визначені цілі, завдання, функції, принципи формування та структурування накопичених за час навчання «потрібних» знань, що мають компетентнісну спрямованість. Розглянуто взаємозв'язок компетенцій, одержуваних у процесі навчання з майбутньою професійною діяльністю і вимогами роботодавців.

Запропоновано шляхи і джерела отримання необхідних для сучасного фахівця додаткових знань і перетворення їх у конкретні практичні компетенції, що дозволяють підвищити свою конкурентоспроможність на ринку праці.

Ключові слова: портфоліо, портфоліо розвитку професійних компетенцій, модель і структура портфоліо

Тіманюк В.Н., . Тіманюк І.В. «Использование метода «Портфолио» в процессе профессиональной подготовки магистров по специальности «Интеллектуальная собственность»

Статья посвящена использованию инновационного метода «Портфолио» в образовательном процессе, а именно при подготовке специалистов в области интеллектуальной собственности в контексте перехода к компетентностному подходу. Рассмотрен новый вариант модели «Портфолио» – портфолио развития профессиональных компетенций (ПРПК), в котором определены цели, задачи, функции, принципы формирования и структурирования накопленных за время учебы «нужных» знаний, имеющих компетентностную направленность. Рассмотрена взаимосвязь компетенций, получаемых в процессе обучения с будущей профессиональной деятельностью и требованиями работодателей.

Предложены пути и источники получения необходимых для современного специалиста дополнительных знаний и преобразование их в конкретные практические компетенции, позволяющие повысить свою конкурентоспособность на рынке труда.

Ключевые слова: портфолио, портфолио развития профессиональных компетенций, модель и структура портфолио

Timanjuk V.N. Timanjuk I. V. The use of the "portfolio" in the process of training of masters on specialty "intellectual property

The article is devoted to the use of the innovative method "Portfolio" in the educational process, namely the preparation of specialists in the field of intellectual property. in the context of

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

transition to a competence-based approach. A new variant of the "portfolio" – the portfolio of professional competencies (PRPK), which defines the goals, objectives, functions, principles of forming and structuring accumulated during their studies "necessary" knowledge relevant competence-oriented. The interrelation of competence obtained in the process of training future professional activities and the requirements of employers.

The ways and sources for obtaining the necessary modern specialist additional knowledge and transform them into concrete and practical competences that increase their competitiveness in the labor market.

Keywords: portfolio, portfolio development of professional competencies, the model and the structure of the portfolio

Постановка проблеми. Підготовка сучасних молодих фахівців не повинна зводитися тільки до придбання і накопиченню знань і умінь, а вимагає забезпечити готовність студентів до цілеспрямованого їх використання та управління в майбутній професійній діяльності. Такий підхід є компетентнісний, і в даний час гостро стоїть проблема постійного і безперервного підвищення компетенцій протягом всього процесу навчання студентів у вищій школі.

Аналіз досліджень і публікацій. Одним із способів підвищення ефективності навчального процесу і компетенцій є використання різних видів «Портфоліо». Метод «Портфоліо» не є новим і давно й успішно використовується в освітніх системах США, Великобританії, Японії та інших західних країнах [1, 2]. У ВНЗ України цей метод офіційно ще не визнаний, але давно привернув увагу багатьох дослідників в галузі педагогіки, психології, і в якості експерименту впроваджується в педагогічну практику окремими викладачами новаторами. Визначення поняття і опис цілей, функцій, завдань «Портфоліо» дали такі вчені, як Багаутдинова А.К., Ермошкіна Г.Ф., Загвоздкін В.К [3,4,5].

Метод «Портфоліо» як метод оцінювання результатів навчання розглянуто в роботах Лабода Ю.О., Переверзева В.Ю., Синельникова С.А, Новікової Т.Г., Пінська М.А та ін. [6,7,8,9].

Книш І.А., Пастухова І.П., Родігіна І.В., Савіна Н.М. вважають «Портфоліо» інструментом самоорганізації, самопізнання, самооцінки, саморозвитку та формування здатності аналізу результатів власних досягнень, що впливають на розвиток індивідуальних якостей і визнання важливості навчання [10, 11, 12]. Незважаючи на велику кількість досліджень такого феномену як «Портфоліо», він поки не знайшов широкого застосування в освітній системі вищої школи України і вимагає розробки методик, рекомендацій для використання в конкретних напрямках: менеджмент, маркетинг, інтелектуальна власність, інформатика і т.д.

Метою роботи є використання «Портфоліо» в якості засобу підвищення професійних компетенцій та конкурентоспроможності випускника-магістра (кваліфікація: професіонал у сфері інтелектуальної власності) на ринку праці.

Виклад основного матеріалу. На підставі вивчення та аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури про особливості «Портфоліо» та його використанні в навчальному процесі, слід відзначити наступні основні його характеристики.

«Портфоліо» – це інструмент моніторингу особистісно-орієнтованого розвитку, рефлексії власної діяльності, самооцінки самостійної творчої діяльності, безперервної самоосвіти.

Найбільш широко поширені наступні види портфоліо:

- «Партфоліо документів» – систематизований набір конкретних індивідуальних досягнень студента;
- «Портфоліо робіт» – підтвердження творчої активності студента його участю в науково-дослідній діяльності (наукові статті, участь у наукових конференціях, семінарах, грантах і т.д.);
- «Партфоліо відгуків» – зібрання оціночних результатів на свої роботи і досягнення у вигляді відгуків, рецензій, оцінок представлені викладачами, кураторами, керівниками

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

практик і т.д. На базі основних типів «Портфоліо» створюються інші їхні підтипи залежно від поставленої мети і його подальшого використання. Так, можна виділити: «Портфоліо» досягнень, «Портфоліо» особистісного розвитку, презентаційний «Портфоліо», «Портфоліо» – колектор, «Портфоліо» оцінний та ін. [13,14,15].

В даний час стратегічним завданням сучасного фахівця є напрацювання за час навчання необхідного рівня компетентності, в чому позитивну роль може справити використання методу «Портфоліо». Для ефективної роботи майбутні фахівці в області інтелектуальної власності повинні усвідомити, що зобов'язані володіти компетенціями та знаннями в чотирьох областях – техніка, інформація, юриспруденція та економіка. Тому доцільно розробити такий тип «Портфоліо», як, наприклад, «Портфоліо» розвитку професійних компетенцій (ПРПК), який би сприяв підвищенню рівня в тих видах діяльності, яка підтверджує його готовність до професійної кар'єри. Перед формуванням свого ПРПК немаловажно провести аналіз вимог роботодавців, змісту дисциплін та їх відповідність професійної діяльності та компетенцій.

Проведене опитування серед можливих роботодавців (професіонали-експерти, патентні повірені, патентознавці-інженери) показав, що ключові вимоги, пропонувані роботодавцем до фахівця в області ІВ наступні:

- професійні знання, отримані в процесі навчання у ВНЗ і використання професійної термінології;
- знання правових основ, положень та правил охорони і захисту інтелектуальної власності;
- знання і вміння використання методик пошуку, систематизації та аналізу патентної та наукової інформації; вміння аналізувати правову та нормативну документацію;
- застосування знань у практичній роботі при управлінні ОІВ, починаючи від етапу їх створення до комерціалізації;
- професійна перепідготовка та безперервне навчання при освоєнні професії.

Серед особистісних якостей виділяють:

- високу трудову і виконавську дисципліну;
- вміння доводити, переконувати і відстоювати свою точку зору, користуватися авторитетом і повагою, бути комунікабельним, мобільним і продуктивним.

За час навчання студент отримує необхідні знання та вміння, у відповідність до затверджених програм. У таблиці 1 зведено ті компетенції, які прив'язані до майбутньої професійної діяльності, і які він отримає в процесі навчання в магістратурі.

Таблиця 1

Перелік компетенцій, відповідних професійної діяльності

Компетенція	Характеристика професійної діяльності
Методологічна	Використання діалектичного методу логіки в теорії і практиці експертизи винаходів та форм абстрактного мислення для формування таких понять як судження, процес, винахід та ін. Володіти теоретичними основами для виявлення винаходів (корисних моделей) та логічними прийомами, які вживають під час виявлення винаходів (корисних моделей). Використання основних положень теорії еквівалентів при складанні формули винаходу (корисної моделі). Дотримання теоретичних основ побудови доказів у експертизі винаходів (корисних моделей). Застосування логічного доказу в практиці оформлення заявок на винаходи (корисні моделі). Теоретично обґрунтувати походження і роль основних економічних категорій: виробничі сили; капітал; ринок, вартість, додана вартість, інновації. Давати оцінку винахідницької діяльності з точки зору теорії інновацій.
Проектувальна	Готовність роботи з технічними рішеннями, починаючи зі стадії формування самої ідеї до отримання готового результату. Встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між процесами.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Компетенція	Характеристика професійної діяльності
	Проводити аналіз вхідних і вихідних даних в розроблюваних продуктах і процесах, представляти ОІВ в якості інноваційних проектів Використовувати проектний підхід при розробці інноваційних рішень. Виділяти етапи розробки нового продукту. Виділяти ОІВ на кожному етапі інноваційного проекту, здійснювати оцінку ОІВ. Аналізувати життєвий цикл ОІВ. Працювати в системі єдиних технологій.
Нормативно-правова	Здатність спиратися і використовувати як доказову базу всі Закони, правові акти та нормативну документацію у сфері охорони і захисту ІВ. Здатність аналізувати законодавчу базу і бачити окремі недоліки. Спиратися на законодавчу базу у сфері інтелектуальної власності при проведенні будь-яких дій з ОІВ. Використовувати відомі підходи та методи при розрахунках ціни ліцензії, вартості ОІВ. Розробляти стандарти та методики оцінки ОІВ на окремих підприємствах, організаціях
Комунікативна	Здатність доводити аргументовану інформацію заявнику, замовнику (будь-якому споживачеві). Бути посередником (основною сполучною ланкою) між автором ОІВ та Інститутом промислової власності). Доводити розробникам і зацікавленим особам в адаптованій формі будь-які відомості в області ІВ. Використовувати знання іноземних мов для комунікативних зв'язків. Проводити роз'яснювальну роботу з приводу специфіки та особливостей ОІВ, спільно з економістами, технологами проводити оцінку ОІВ. Створювати комфортну робочу обстановку при спільній роботі над інноваційним проектом. Контактувати з основними розробниками ОІВ
Технологічна	Розбиратися в описах, кресленнях, процесах різних технічних рішеннях настільки, щоб правильно як в технічному, так і правовому аспекті, скласти формули винаходів (корисних моделей). Здатність визначати непрацездатні технічні, технологічні рішення. Виділяти технічні, процесні суттєві і несуттєві ознаки ОПС. Оцінювати можливості виробничих потужностей для створення, організації та використання ОІВ. Враховувати особливості організації впровадження інновацій. Передбачати технологічні ризики
Менеджерська	Розробляти пропозиції про використання інноваційних проектів. Позиціонувати кращі винаходи в джерелах інформації, конференціях, доповідях. Допомогати у пошуку потенційних споживачів ОІВ. Сприяти активізації інноваційної діяльності. Управляти процесами комерціалізації ОІВ на підприємстві, проводити інвентаризацію ОІВ і вибирати найбільш прогресивні і комерційно вигідні. Коригувати роботу між учасниками інноваційного проекту. Пропонувати і відстоювати найбільш доцільні форми розрахунку платежів при укладанні ліцензійних угод.
Наукова-дослідна	Проводити аналіз науково-технічної інформації, вибирати аналоги і прототипи, здійснювати порівняльний аналіз між новим технічним рішенням і його аналогами. На підставі обробки та аналізу науково-технічної інформації визначати новизну технічного рішення, винахідницький рівень, встановлювати тенденцію розвитку того чи іншого наукового напрям

Професійна компетентність залежить не тільки від добросовісного вивчення дисциплін, виконання всіх завдань, але також базується на індивідуальних якостях студента. До таких якостей можна віднести: логічне мислення, здатність до творчості, пам'ять, раціональність, працездатність. При поточних і розрахованих на

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

середньостатистичного студента методах навчання, неможливо використовувати принцип індивідуалізації навчального процесу. Проявляти і розвивати свої здібності студент зможе при формуванні індивідуального ПРПК. Звертаючись до методу ПРПК, слід врахувати ряд особливостей.

1. Організатором пізнавальної та творчої діяльності студента, його провідником і експертом в його досягненнях може служити викладач. Однак, слід дотримуватися таких принципів при створенні ПРПК, як добровільність, достовірність, справедливість і конфіденційність. З цього випливає, що цілком припустимо, щоб студент робив свій вибір: буде його ПРПК публічним або він побажає працювати в режимі ноу-хау (конфіденційності).

2. Уміння самостійно працювати, ставити і досягати поставлену перед собою мету – головний козир будь-якого працівника в умовах конкурентної боротьби. Студент, відповідно до сучасними економічними умовами повинен в цьому житті «Зробити себе сам», показати все, на що він здатний. Зібраний, підтверджений сертифікатами матеріал, буде переконливим аргументом у тому, що він здатний підвищувати свій рівень у тих видах діяльності, яка підтверджує його готовність до професійної кар'єри, що, безумовно, забезпечить йому перевагу в конкурентній боротьбі при працевлаштуванні, а роботодавець придбає цінного працівника.

3. Для формування індивідуального ПРПК необхідно дотримуватись таких норм як:

- якісне оформлення в діловій формі;
- підбір офіційно-визнаних документів, що викликають довіру і зацікавленість тих, кому вони можуть бути пред'явлені або для кого вони призначені
- уявлення систематизованої, конкретної і формалізованої інформації.

Предмет, мета, завдання та Функції ПРПК представлені на рис. 1.

На підставі запропонованої моделі ПРПК, студент націлений на самостійну побудову особистісно-творчої кар'єрної успішності.

Нами пропонується мінімізований варіант структури ПРПК (табл. 3), який, при подальших дослідженнях може бути доповнений або перетворений.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Рис.1. Модель «Портфоліо» розвитку професійних компетенцій (ПРПК)

Таблиця 3

Змістовна частина ПРПК

Структура	Зміст	Коментар
Титульний лист	П.І.Б., фотографія, девіз ПРПК	Титульний лист оформляється за бажанням студентів. Свій девіз можна придумати, наприклад: все для успішної кар'єри або вибрати з відомих слоганів: неможливе – можливо; знання сила
Введення	Коротка автобіографія, мета, завдання ведення ПРПК	
Попередні досягнення	Формування офіційних документів про свої досягнення в навчанні та громадському житті: грамоти, свідоцтва; позитивні рецензії, публікації в журналах і т.д.	Таку інформацію про власні заслуги до навчання в магістратурі, можна систематизувати за профільним областям, хронології їх отримання і т.д.
Мої прагнення	Отримати свідоцтво про закінчення курсів англійської мови	Пропонується розробити еталон прагнень і прагнути виконати поставлені завдання. Вступити та закінчити курси англійської мови. Вказати,

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Структура	Зміст	Коментар
		які саме і якого рівня відповідають Ваші знання
Мої прагнення	Отримати сертифікат ECDL (European Computer Driving Licence)	Стандарт комп'ютерної грамотності визнаний Європейською комісією, ЮНЕСКО, Радою Європейських Професійних Інформаційних Товариств, Європейським товариством інформатики, міністерствами освіти різних країн. Він полегшує працевлаштування, надаючи працедавцеві підтвердження, що його потенційні службовці, мають необхідний рівень знання комп'ютера і прикладних програм.
Мої прагнення	Отримати сертифікат ВОІВ про проходження навчального курсу	Відповідно до програми професійної дистанційної підготовки ВОІВ, вибрати собі навчальний курс і отримати сертифікат про його закінченні
Досягнення в процесі навчання в магістратурі	Досягнення в процесі навчання в магістратурі Науково-дослідна робота Участь в олімпіаді Участь у роботі студентського товариства Відгук керівника практики Відгук керівника наукової студентської роботи Оформлено заявки на ОІВ Оформлений звіт про патентні дослідження відповідно до ДСТУ3575-97	Вносяться тільки ті пункти, на які є офіційно-видані документи, або офіційні публікації: статті, тези і. т.д.

На свій розсуд студент може доповнити своє ПРПК пунктом, в якому вкаже своє IQ. Згідно роботам таких відомих вчених, як Ч. Мюррей., Ф. Шмідт, Д. Хантар встановлено, що інтелектуальні здібності і продуктивність праці мають пряму залежність і роблять безпосередній вплив на рівень доходу людини і його положення в суспільстві. Для визначення IQ можна використовувати будь-який з відомих тестів (Айзенка, Д. Векслера, Дж.Равена). Ефективний розвиток інтелектуальної активності студентів, зростання IQ, може бути забезпечено при комплексному і методичному поданні та освоєнні інформації, а головне – при індивідуальній діяльності особистості. Мотивація підвищення IQ буде заснована на активізації самостійної роботи, пов'язаної з виконанням ПРПК, яка сприятиме розвитку теоретичного і технічного мислення, формуванню професійних якостей.

Висновок. Запропонований нами варіант ПРПК дозволить студентам доповнювати і розширювати свої компетентності і відстежувати їх відповідність запитам роботодавців. Зацікавленість у розвитку професійних компетенцій, збір і накопичення «потрібної»

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

інформації при формуванні ПРПК, дозволить скоротити період адаптації випускника в практичній діяльності і мати переваги серед конкурентів.

Подальші дослідження будуть спрямовані на апробацію запропонованого методу ПРПК, розробку процесів його вдосконалення та методиці оцінки отриманих результатів.

Список використаних джерел:

1. Новикова Т. Г. Зарубежный опыт использования портфолио / Т. Г. Новикова // Народное образование. – 2005. – № 9. – С.151–154.
2. Федотова Е. Е. Зарубежный опыт использования портфолио / Е. Е. Федотова // Педагогическая техника. – 2005. – № 5. – С. 113–119.
3. Багаутдинова А. Д. Портфолио ученика / А. Д. Багаутдинова // Практический журнал для учителя и администрации школы. – 2005. – № 6. – С. 58–60.
4. Ермошкина Г. Ф. Об использовании метода портфолио в ВУЗе / Г. Ф. Ермошкина // География и экология в школе 21 века. – 2005. – № 7. – С. 68–71.
5. Загвоздкин В. К. Портфолио в учебном процессе / В. К. Загвоздкин // Вопросы образования. – 2004. – № 2. – С. 251–260.
6. Лобода Ю.О. Метод портфолио как метод оценивания результатов обучения / Ю. О. Лобода // Педагогическая диагностика. – 2005. – № 4. – С. 71–80.
7. Переверзев В. Ю. Электронное портфолио студента как инновационное оценочное средство / В. Ю. Переверзев, С. А. Синельников // Среднее профессиональное образование. – 2008. – № 1. – С. 71–73.
8. Новикова Т. Г. Инновационные подходы к оцениванию с помощью портфолио / Т. Г. Новикова // Школьные технологии. – 2006. – № 1. – С. 139–147.
9. Пинская М. А. Портфолио как инструмент оценивания образовательных достижений учащегося в условиях профильного обучения: автореф. дис. ... канд. пед. наук. / М. А. Пинская. – М., 2007. – 22 с.
10. Кныш И. А. Портфель индивидуальных достижений как контрольно-оценочное педагогическое средство / И. А. Кныш, И. П. Пастухова // Среднее профессиональное образование. – 2008. – № 1. – С. 69–73.
11. Родигіна І. В. Компетентісно-орієнтований підхід до навчання / І. В. Родигіна. – Харків: Основа, 2008. – 112 с.
12. Савина Н. М. Инновационные компетентностно-ориентированные педагогические технологии в профессиональном образовании / Н. М. Савина // Среднее профессиональное образование. – 2008. – № 4. – С. 2–5.
13. Гуляева С. П. Портфолио: рекомендации по созданию и использованию в предпрофильной подготовке / С. П. Гуляева. – Новокузнецк: Изд-во МОУ ДПО ИПК, 2005. – 73 с.
14. Рауд Е. Ю. Искусство составления резюме / Е. Ю. Рауд. - Приморский край.: «Конкурент». – 2000. – № 26. – С. 10–13.
15. Звонников В.И. Инновационные методы оценки учебных достижений студентов / В. И. Звонников // Национальный проект «Образование». – 2006. – № 7. – С. 12-13.
16. Татьянаенко С. А. Роль портфолио в повышении конкурентоспособности выпускника вуза / С. А. Татьянаенко, Ю. В. Сердученко // Проблемы и перспективы развития образования: материалы IV междунар. науч. конф. (г. Пермь, июль 2013 г.). – Пермь: Меркурий, 2013. – С. 29–33.
17. Das Europäische Portfolio der Sprachen. Hamburg, 2003.
18. Boock E. Portfolio Development: An Introduction / E. Boock // Forum. – Washington DC. – 1997. – N 2. – P. 38–43.

References

1. Novikova, TG 2005, 'Zarubezhnyy opyt ispolzovaniya portfolio', *Narodnoye obrazovaniye*, no. 9, pp.151-154.
2. Fedotova, YeYe 2005, 'Zarubezhnyy opyt ispolzovaniya portfolio', *Pedagogicheskaya tekhnika*, no. 5, pp. 113-119.
3. Bagautdinova, AD 2005, 'Portfolio uchenika', *Prakticheskiy zhurnal dlya uchitelya i administratsii shkoly*, no. 6, pp. 58-60 .
4. Ermoshkina, G.F 2005, 'Ob ispolzovanii metoda portfolio v VUZe', *Geografiya i ekologiya v shkole 21veka*, no.7, pp. 68-71.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

5. Zagvozdkin, VK 2004, 'Portfolio v uchebnom protsesse', *Voprosy obrazovaniya*, no. 2, pp. 251-260.
6. Loboda, YuO 2005, 'Metod portfolio kak metod otsenivaniya rezultatov obucheniya', *Pedagogicheskaya diagnostika*, no. 4, pp.71-80.
7. Pereverzev, VYu & Sinelnikov, SA 2008, 'Elektronnoye portfolio studenta kak innovatsionnoye otsenochnoye sredstvo', *Sredneye professionalnoye obrazovaniye*, no. 1, pp. 71-73.
8. Novikova, TG 2006, 'Innovatsionnyye podkhody k otsenivaniyu s pomoshchyu portfolio', *Shkolnyie tehnologii*, no. 1, pp. 139-147.
9. Pinskaya, MA 2007, *Portfolio kak instrument otsenivaniya obrazovatelnyih dostizheniy uchashchegosya v usloviyah profilnogo obucheniya*, Kand. ped. n. abstract, Moskva.
10. Knyish, IA & Pastuhova, IP 2008, 'Portfel individualnyih dostizheniy kak kontrolno-otsenochnoye pedagogicheskoe sredstvo', *Sredneye professionalnoye obrazovaniye*, no. 1, pp. 69-73.
11. Rodigina, IV 2008, *Kompetentnosno-oriyentovannyi pidkhd do navchannya*, Osnova, Kharkiv.
12. Savina, NM 2008, 'Innovatsionnyie kompetentnostno-orientirovannyye pedagogicheskiye tehnologii v professionalnom obrazovanii', *Sredneye professionalnoye obrazovaniye*, no. 4, pp. 2-5.
13. Gulyaeva, SP 2005, *Portfolio: rekomendatsii po sozdaniyu i ispolzovaniyu v predprofilnoy podgotovke*, MOU DPO IPK, Novokuznetsk.
14. Raud, YeYu 2000, 'Iskusstvo sostavlениya rezyume', *Primorskiy kray: Konkurent*, no. 26, pp. 10-13.
15. Zvonnikov, VI 2006, 'Innovatsionnyie metody otsenki uchebnykh dostizheniy studentov', *Natsionalnyiy proekt «Obrazovaniye»*, no. 7, pp. 12-13.
16. Tatyachenko, SA & Serduchenko, YuV 2013, 'Rol portfolio v povyishenii konkurentosposobnosti vyipusknika vuza', *Problemy i perspektivy razvitiya obrazovaniya: materialy IV mezhdunar. nauch. konf. (g. Perm, July 2013 g.)*, Merkurii, Perm, pp. 29-33.
17. *Das Europaeische Portfolio der Sprachen*, 2003, Hamburg.
18. Boock, E 1997, 'Portfolio Development: An Introduction', *Forum*, Washington DC, no. 2, pp. 38-43.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2015 р.